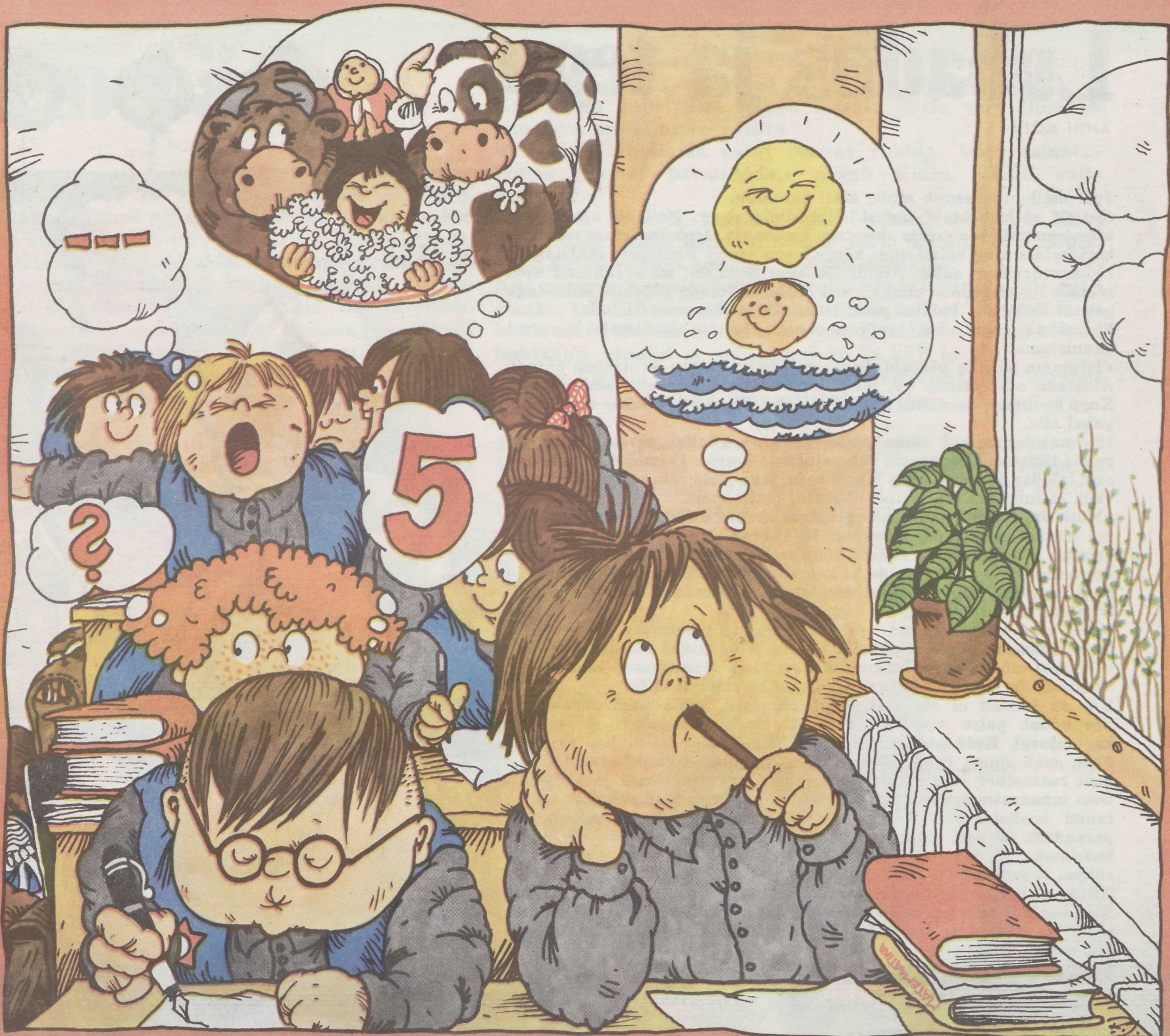

TÄHKE NR. 5

ISSN 0134-2266

1983

Lubadus ja tegu

ANNI KÕIV

Just maikuus meenub mulle alati üks lugu.

See oli palju aastaid tagasi. Olin siis pioneer. Meil oli uus suurte klassiruumide ja avarate akendega koolimaja. Jooksime ringi pikkades koridorides ning võimlesime kõrge laega saalis. Pidupäevi tähistasime rõõmsavärvilises aulas. Ainult üks suur häda oli: me ei tahtnud isegi soojade ilmadega õue minna. Seal oli kõle. Polnud pöösaid, mille taga peitust mängida. Polnud puid, mille alla päikesevarju istuda. Ei mäleta enam, kes tegi ettepaneku hakata koolimaja ümbrust kaunistama.

«Istutame puid ja pöösaid, kaevame lillepeenraid,» arutasime õhinal. Alustada otsustasime 19. mail, pioneerorganisatsiooni sünnipäeval. Kogu koolipere valmistus selleks hoolega. Üksmeelselt lubas meie rühm kohal olla.

19. mai hommikul säras päike nagu ei kunagi varem. Rõõmsad poisid-tüdrukud kogunesid rühmajuhtide juurde. Esimesed nobedamad said labidad ja rehavad ning läksid aeda. Aga meie rühm ootas Merikest. Teda ei tulnudki. Ta jättis tulemata, pettis meid.

«Mõtlesin, et minu puudumist ei märka keegi,» ütles ta hiljem. Muidugi me märkasime. Olime solvunud ja kurvad. Me ei saanud uut endi rajatud kõnniteed oma rühma kõnniteeks nimetada. Keegi ei tahtnud enam Merikesega sõbrustada, ei kutsunud teda lillepeenraid ja väikseid puid vaatama. Kaua aega ei usaldanud me Merikest, kuigi ta püüdis edaspidi igati tubli olla.

Nüüd oled sina astunud või astud varsti pioneeriks. Tead hästi, mida tähendab pioneer pühalik töötus. Kuid lisaks töötusele on sinu tubliduse mõõdupuuks lubadused ning teod. Missuguseid lubadusi sa kaaslaste ees annad? Kas sa suudad neid korralikult täita?

Kui su hinded ei ole veel kõige paremad, püüa neid parandada. See nõuab palju visadust ja hoolt. Nagu vanapaberi ja -metalli koguminegi. Kuid tea, et sellest on kõigile suur kasu. Kui sa hästi õpid, saab sinust tubli töömees. Sinu kogutud vanapaberist tehakse uusi raamatuid ja vihikuid, vanarauast aga traktoreid ja tööpinke. Oma lubadustes arvesta alati ka teiste huve. Kui sinu rühm on otsustanud koolistaadioni korrastada või lasteaiamudilaste mänguasju parandada, ei sobi sinulgi kõrvale jääda. Sind ei peetaks siis heaks kaaslasest ja sind ei usutaks. Oma rühma liikmena aitad täita rühma lubadusi.

Niimoodi, alati oma lubadusi täites, kasvad sa sõnapidajaks inimeseks. Sind usaldatakse, sul on palju sõpru. Koos nendega jõuad palju-palju teha. Ma arvan, et kellelgi ei ole siis sinust nii valusat mälestust, kui minul on Merikesest.

Sädemepäev

JUTA RENZER

Karel ja Klara on õde ja vend. Karel käib esimeses, Klara teises klassis. Karel oli õe peale kangesti kade, kui see helesinisele vormikleidile märgi kinnitas ja koondusele läks. Täna on Karelil endal esimene sädemepäev. Nüüd on ta ise ka säde — nii nimetatakse Tšehhoslovakkia Sotsialistlikus Vabariigis pioneeride nooremaid õdesid-vendi. Karel sai täna helesinise vormipluusi ja samasuguse märgi nagu Klaral: avatud raamat punases sõõris, mille ülaosas kolm leegikest, raamatul aga punane viisnurk.

Väike õde Helena tahab Kareli märki oma põllekese külge, aga poiss ei luba.

«See,» ütleb Karel, «on väga tähtis märk. Vaata, raamat tähendab head õppimist. Täheke näitab, et valmistun saama pioneeriks. Aga need leegid, need on pioneerid, kommunistlikud noored, kommunistid.»

Helena ei saa aru, aga märki enam puutada ei julge. Tähtsat asja ei tohi lapsed võtta, seda Helena teab.

Kui Klara koju tuleb, küsib Karel: «Ütle, mis ülesande mesilane mulle anda võib?»

«Võib-olla kooliaias mõni peenar rohida. Või raamatukogus raamat parandada,» arvab Klara. «Küll sulle öeldakse.»

Karel on põnevil. Esimese klassi sädemetel tuleb täita ülesanded, mida neile annavad tark öökull, õrn ööbik, osav kassike, väle koerake, töökas mesilane.

Kui näiteks koerake käsib Kareli joosta, hüpata või palli visata, tuleb Karel sellega naljatades toime. Ta võib isegi hokit mängida, kui koerake soovib. Karelil on uisud, kiiver, hokikepp, kindad ja mänginud on ta küll ja küll.

«Teises klassis,» ütleb Klara, «on meil ülesanded kolmelt tulukeselt. Enamjagu pioneeritarkustest.»

Klara läheb peegli juurde saluteerimist harjutama, aga Karel polegi täna kade. Mine tea, mis vahvat tegemist pakub osav kassike. Või mida ütleb homme tark öökull. Oleks juba homme, jälle üks sädemepäev.

Illustreerinud ÜLLE MEISTER.

Fr. R. Kreutzwaldi
nim. ENS / RIIGLIK
Raamatukogu

Paremad joonistajad ja kirjutajad

KOOLIEELIKUD

JOONISTAJAD: 3-aastane **KRISTINA METSYVAHI**, 5-aastased **MARIA VIIKMANN** ja **RAAKEL SILD**, 6-aastased **ANNA KIVIMÄE**, **PEETER KOPPEL** ja **KRISTEL TALKOP** Tallinnast, 3,5-aastane **ANDRE KRUBERG** Narvast, 5-aastased **KATRIN ARRAK** Tartust, **KANNI KELDER** Savernast ja **VIIVIKA NUGIS** Paidest.

KIRJUTAJAD: 5-aastane **MARI HIEMÄE** ja 6-aastane **KATRIN HALDRE** Tartust, 6-aastased **ANNELY LEPAMAA** ja **MAARJA HELME** Tallinnast, 7-aastane **JANEK ANNIKOV** Paidest.

I KLASS

JOONISTAJAD: **MEELIS KANDELIN**, **INDREK RONDO**, **ROLAND TOMSON**, **HANNA KANGUR** Pärnu 2. Kk., **HINDREK ISOTAMM**, **AGNES LIIV** Tudulinna 8-kl. K., **URSULA AAVASALU** Haapsalu 8-kl. K., **RIINA RANNU** Lehtse 8-kl. K., **KAISA KÄÄPARIN** Viljandi PM, **KADRI ARIKE** Nõmme PM, **MARIA KRUTIK** Tall. Pion. Palee, **HILJA VIIDEMANN** Tall. 7. Kk., **KATRIN ROOMET** Tall. 49. Kk., **KATRIN KALJU**, **LEA AUVÄÄRT**, **LIINA MÄNNAMAA** Tall. 46. Kk., **ANDRES SEIKE** Paide 3. Kk.

KIRJUTAJAD: **VIOLA SALU** Orissaare Kk., **KIRKE KANGRO** Ruila 8-kl. K., **KRISTINA GEKK** Haapsalu 8-kl. K., **ERKI KAHK** Reola 8-kl. K., **JAANIKA NESSLER** Pärnu 4. Kk., **TOOMAS LOIK** Tall. 9. Kk., **ARDI REBANE** Kose Kk.

«Näärivana feel» — joonistanud 3-aastane **ANDRE KRUBERG** Narvast

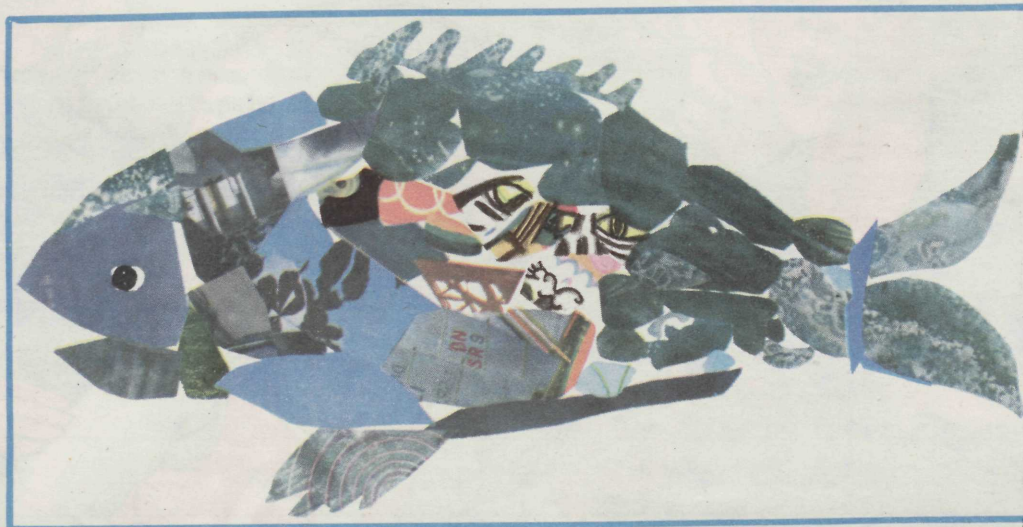
«Väike perenaine» — joonistanud 5-aastane **KANNI KELDER** Savernast

«Võimleme» — joonistanud **LEA ARMVÄÄRT** Tallinna 46. Keskkooli I klassist

«Kala» — Tallinna 49. Keskkooli I klassi õpilase **KATRIN ROOMETI** paberkollaaž

«Oravake» — joonistanud **ANDRES SEIKE** Paide 3. Keskkooli I klassist

«Meie viimases pingis» — joonistanud **MARIKA HOREVA** Orissaare Eriinternat-kooli II klassist

II KLASS

JOONISTAJAD: AIVAR VAALMA Taebla Kk., KAIDO LAINE, MAREK ALLVEE Kingissepa PM, MARIKA HOREVA Orissaare EIK, ERKI LIGI Tornimäe 8-kl. K., SIRLE TRUU Lehtse 8-kl. K., KÜLLI JÕEMAA, MERJE NIIDUMAA, ANU AAREMÄE Tall. 46. Kk., VILLEM TARVAS Tall. 49. Kk.; RIINA LENSMENT, ENO PIHLA Pärnu PM, INGRID KLAUS Pärnu 9. 8-kl. K., EINAR KULL, TAUNO KUUSK, MONIKA RAUDKELL Pärnu 2. Kk. **KIRJUTAJAD:** ALEKSANDER LUST, ASKO LÖHMUS, ELERIN KÄRNER, KARIN SEIN, PILLE RUNNEL Tartu 2. Kk., MARI UBA Tartu 7. Kk., SANDRA KANGUR Pärnu 4. Kk., ENO PIHLA Pärnu 6. Kk., KATRIN AVI, RUTT VAARMARI Türi Kk., PILLE PÖDER Tall. 17. Kk., JULIA VAHING Tall. 9. Kk., LILIAN KITSING Tall. 47. Kk., MARTIN HAUSENBERG Tall. 20. Kk., MAARJA KANGUR Tall. 21. Kk., ALAN LAIG, SVEN MIKSER, GUIDO VISLAPU, KERTI-KADI JÄRVIK Paide 1. Kk., KRISTI SEPP Paide 3. Kk., OLIVE KARJANE Haapsalu 8-kl. K.

III KLASS

JOONISTAJAD: OTT VALLIK, STEVE LEHTLA Orissaare EIK, MARGUS BRANDT Tornimäe 8-kl. K., LEA RAUDSEPP Kingissepa PM, JAANIKA LEEDO Kingissepa 2. Kk., JANE SOE, ANDREA RANDVER Elva Kk., JUULIKA SEPP Tiirimetsa 8-kl. K., KAIMO KELDER Saverna 8-kl. K., VIRVE KIIL Tall. Pion. Palee, JANNO OSSAAR, HELEN SIMSON Tall. 46. Kk., ERKI SAAR, PILLE SAAR Pärnu 9. 8-kl. K. **KIRJUTAJAD:** ANGELA PAJU Jõgeva Kk., AIGI VAHING Virtsu 8-kl. K., VELJO KALJULA Kilingi-Nõmme Kk., KRISTI MALMBERG Viru-Jaagupi 8-kl. K., RIIVO GENDRIKSON Tartu 7. Kk., MARGO NOORMETS Tartu 1. Kk., LIIS SANDER, KRISTA KUUSK Tall. 17. Kk., MARI KOGER Tall. 2. Kk., LIINA POPOVA Tall. 9. Kk., ULLA MÖLDER Tall. Muusikakeskkool, ANU MÄEOTS, ULNA KALDOJA Paide 1. Kk., URMAS VERLIN Orissaare Kk.

«Sügisel kooliõues» — joonistanud JUULIKA SEPP Tiirimetsa 8-kl. Kooli III klassist
«Kevadtööd» — joonistanud II klassi õpilane, Pärnu Pioneerimaja kunstiringi liige ENE PIHLA
«Ahoi, maa!» — joonistanud OTT VALLIK Orissaare Eriinternaatkooli III klassist

Vanaemal maal

LEELO TUNGAL

Vanaemal maal on juba päriskevad.
Lompides on pori nagu külm kakao.
Valged toomehelbed tuules värisevad.
Mutt, va pahur, müttab läbi kurgivao.

Pilvedel on rõõmsa lambakarja kuju.
Hõbedaselt klantsib piksevarda nupp.
Natukene kurb on vanaema tuju,
kuigi akna taga tantsib kullerkupp.

Toomingas, näe, hakkab juba pudenema.
Toonekurg käib kraavis, poolest säärest vees ...
Lastelaste pilte uurib vanaema,
pisikesed heleroosad prillid ees.

Ühtevalu

OLIVIA SAAR

Kell ühtvalu käib
ja minuteid läheb
ja aega on kõigil
nii võimatult vähe.
Küll silkame siia,
küll silkame sinna,
võiks kelladest hoopiski
eemale minna.
Ei näeks me siis aja
kaduvat ruttu,
saaks rääkida sõbraga
paar sõna juttu.

Palav puder

ENO RAUD

PERENAINE PANI KASSILE KAUSIGA PUTRU.
PUDER OLI AGA SÖÖMISEKS LIIGA PALAV, NII
ET KASS HAKKAS NÄRVILISELT ÜMBER KAUSI
KÄIMA.
HIRED PIILUSID KASSI OMA URUST.

«NO ON ALLES LOOM!» PIIKSUSID NAD. «KÄIB
NAGU KASS ÜMBER PALAVA PUDRU!»

LÖPUKS JAHTUS PUDER ÄRA. SIIS TULI KOER JA
TEGI KAUSI TÜHJAKS.

Vesised värvid

Paberil värvid ja vesi,
veel on lahtine jooks,
voolab paberist üle —
kui keegi lapi tooks!
Voolab lauastki üle,
põrandal tundmata värv,
aga pildi peal kuivab
kõikidest värvidest järv.

Illustreerinud AVO PAISTIK.

Kass kala söömas

KASS SÖI KALA. TEMA JUURDE TULI HIIR JA
KÜSIS:

«KUIDAS SA KALA KINNI PÜÜDSID!»

«LÕIN PEREMEHELE NURRU, KUI TA KALALT
TULI,» ÜTLES KASS. «JA SIIS ANDIS TA SELLE
VÄIKESE KALA MINULE.»

«TULEB VÄLJA, ET KALA ON PALJU LIHTSAM
PÜÜDA KUI HIIRI,» LEIDIS HIIR. «SA VÕIKSIDKI
ROHKEM KALA SÜÜA.»

KASS AGA LAUSUS:

«SÜÜA TULEB KÕIKE, MIS SÜÜA SÜNNIB.»
NING TA HAKKAS HIIRT TAGA AJAMA.

Tegemised

Päevad juba pikad,
tubades on valgust,
kännimehed teinud
kännitööga algust.

Kartul pandi mulda,
kari välja aeti,
külmavõetud oksad
puudelt maha saeti.

Põleb igas aias
läinud aasta kulu,
kevadisest hoolest
sügisel on tulu.

MURE

(Algus «Tähekeses» nr. 1 — 1983)

JAAN RANNAP

Kui Ruuta koolipäev juhtus tavalisest pikem olema, läks ta koju lauda kaudu. Ta teadis, et ema on siis juba lehmade juures, jagab loomadele heinu, põhku, naereid, söödakapsast, kuivõilo, märgõilo, rohujahu — ikka sedamööda, mida parajasti jagada oli — või teeb õhtuseks lüpsiks ettevalmistusi. Sügisel lüpsiti lehti kaks korda päevas. Õhtune lüps nihkus seetõttu varasele ajale. Karjaköögi nagis rippus Ruutal oma kittel. See ei olnud küll valge nagu lüpsjate kittlid. Ruuta kittel oli lillelisest sitsist. Ruuta kittlirite oli karikakraline nagu suvine kesapäld. Kui Ruuta, kittel seljas, lehmade eest mööda läks, nuhistasid loomad alati nina. Sellest võis aru saada, et Ruuta justkui oleks neile meelde toonud suviselt rohelised aasad ja lillelõhna.

Koolist tulnud, oli Ruutal esimeseks asjaks jutustada, mis päeva jooksul juhtunud.

«Täna lõhkus Paul Kutnik õpetajalaua vaasi ära,» rääkis ta nudi peaga Maasikule. «Hii... Paul tahtis meile näidata, kuidas Aafrikas veenõusid pea peal kantakse.»

«Toomas Toompere sai lugemise eest jälle puuduliku,» jutustas ta Maasiku tütrele Mesikule. «Nüüd on Toomas koolimajas kinni ega pääse koju enne, kui tükk selg.»

Tänu Ruutale said vanalauda lehmad koolielust hea ülevaate ning kuulsid sedagi, kes hästi edasi jõuab ja keda taiskus kimbutab. Lehmadega juttu ajades oli Ruutal paremas käes sakilise tallaga kraas. Ja kui ta vasak käsi Maasiku või Mesiku kaela patsutas, tõmbas parem käsi kraasiga üle looma külje ja turja. Ruuta teadis, et lehmadele meeldib, kui neid puhastatakse.

Kraasi külge jäänud karvad korjas Ruuta kokku ja veeretis peopesade vahel palliks. Niisuguseid palle oli tal juba kakskümmend kuus. Ruuta kavatses neid edaspidi oma sõpradele kinkida. Karvapall pörkab küll kehvemalt kui kummipall, aga see-eest ei lähe ilalgi õhust tühjaks.

Mõnikord lubas ema Ruutal ka lehti lüpsida. Maasikul ja Mesikul olid õrnad nidad, neist said Ruuta väikesed sõrmed piima ladusalt kätte. Lüpsimasinat Ruuta kätte ei usaldatud. «Kullakene! No seisa nüüd vagusi! No püsi paigal!» rääkis

Ruuta lüpsis Maasikule ja Mesikule, ehkki neil polnud mõtetki rabelda, veel vähem lüpsikut ümber lüüa. Maasik ja Mesik teadsid, et pärast lüpsit sügab Ruuta sõrmenukkidega nende sarvevahet, ja loomad ootasid kannatlikult, millal see õnnis hetk kätte jõuab. Nad ootasid Ruuta laudaskäimisi niisama innukalt, nagu nad ootasid Ruuta ema tulekut. Ja nii

Illustreerinud EDGAR VALTER

nagu Ruuta ema, tervitasid nad ka Ruutat lõa kõlistamise ja muutamisega. Ketid hakkasid kõlisema ka sel päeval, kui Ruuta koos oma nelja klassikaaslasega laudauksele ilmus. Kuid nüüd ei olnud Ruutal Maasiku ja Mesiku jaoks aega. Lapsed olid tulnud toonekurge toitma. Toonekurele toidu hankimisest võttis osa kogu kool, kuid muidugi ei saadud

kogu kooli lubada kureaediku juurde lauda rahu häirima. Ruuta koos oma kaaslastega oli toidumuretsejate esindus. Esindus seadis end aediku äärde ritta ja tõi oma toodami lagedale. «Selle metsahiire saadab sulle Toomas Toompere,» harutas Ruuta lahti roosasse paberisse keeratud pakikest. «Ta ise ei saanud kahjuks tulla.» Toonekurg vaatas metsahiirt ükskõiksel moel. Ta olekust võis aru saada, et metsahiired jätavad teda täiesti külmaks.

«Selle koduhiire võtsin ma ise löksu vahelt,» proovis nüüd Piret oma kingitusega õnne, kuid Tooni ei astunud ka koduhiirt nähes lähemale.

Tädi Senni tuli mööda vahekäiku, piimanõud käe otsas.

«Ei söö!» märkas tädi Senni kohe ritta laotud hiiri.

Lapsed raputasid päid.

«Aga kas joob?»

Joomist ei olnud proovitud. Ruuta lipsas karjakööki vett tooma. Ämbri vastu ilmutas toonekurg suuremat huvi. Ta torakas noka vette ja plagistas nii, et pritsmed kaugele lendasid. Kas ta joob või mitte, ei saanud keegi aru. Et ta aga vett nokaga turjale tõstab, oli igapähele selge.

Lastele fegi see nalja.

«Näe, kurg peseb end,» naersid nad. «Ruuta ema, andke talle seepi ka.»

Ruuta ema seepi ei andnud.

«Kas see on mõni pesemine!» pahandas ta toonekurega. «Rohkem vett aetakse maha kui sulgedele satub. Mul tuleb ju nüüd uus allapanu tuua!» Aga veeämbrit ära võtma Ruuta ema ei rutanud, ja sellest said lapsed aru, et tegelikult ta polegi eriti pahane. Kes ei söö, peab haige olema. Ja haigetele antakse mõndagi andeks. Seda teadsid külalised samuti omast käest.

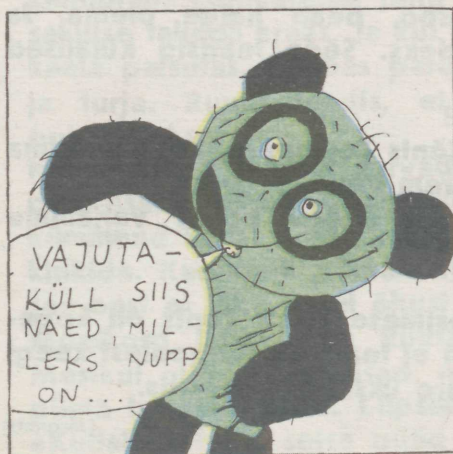
Mis haigus toonekurel võis olla?

«Küsi kass Kallelt,» soovitas Tõnis Toompere, kooli suurima hiireküti Toomas Toompere noorem vend.

Kolm delegaati vaatasid esimese klassi poissi varjamatu hukkamõistuga. Ja Ruuta nähvas:

«Jäta oma rumalad naljad!»

Kust võisid nemad aimata, et esimese klassi Tõnis oli kogemata märki tabanud. Kass Kallest ei teadnud tõepoolest keegi paremini, miks külakost toonekure ükskõikseks jättis.

Kui mul oleks koer

IRA LEMBER

Ma istun akna all ja vaatan välja. Puud on juba lehte läinud ja kevadlõhn tungib akna-
praostki tuppa.

Kui mul oleks koer — unistan ma — lähaksin temaga õue. Tore oleks meil kahekesi joosta. Aga mul ei ole koera. Minu vanematele ei meeldi, kui linnakorteris elab koer.

Kui mul oleks koer, siis ma...

«Rein!» hõikab ema, löigates mu mõtte katki.

«Mine poodi ja too leiba!»

«Oota! Praegu pole aega!»

Kui mul oleks koer, lippaksin koos koeraga poodi. Koer kannaks hambus toiduvörku. Ja mul oleks löödud kaks kärbest ühe hoobiga: poes käidud ja koer jalutatud.

«Rein! Vii prügipang välja!»

«Oota siis ometi! Küll ma varsti viin!» hüüan vastu ja mõtlen ise: oma koera treeniksin ma nii välja, et ta kuulaks mu sõna kohe paugupealt.

Kui hõikan: siia! — jookseb koer mu juurde.

Kui ütlen: istu! — istub koer silmapilk. Kui

hüüan: lama! — viskub koer kõhuli. Täpselt niimoodi, nagu teevad teenistuskoerad. Mine tea, ehk saaks mu koer koguni prügiämbri väljaviimisega hakkama.

«Rein! Mis asja sa istud seal ega tee midagi! Kraami vähemalt oma tuba ära!» ei anna ema mulle asu.

Kui mul oleks koer, siis pühiksin iga päev põranda puhtaks. Koerad, teadagi, tassivad liiva tuppa. Aga mul ei ole koera ja seepärast pole toa koristamisega kiiret.

«Rein! Kas sul on homseks juba õpitud!» ei jää ema ikka veel rahule.

Kui mul oleks koer, paneksin ta õppimise ajal oma kõrvale istuma. Parema käega sillitaksin koera, vasakuga keeraksin raamatulehti. Õppimine läheks siis aina ülesmäge ja hinded tõuseksid nagu elavhõbe kevadel kraadiklaasis.

Aga mul ei ole koera.

Rong

PRIIT VÕHANDU

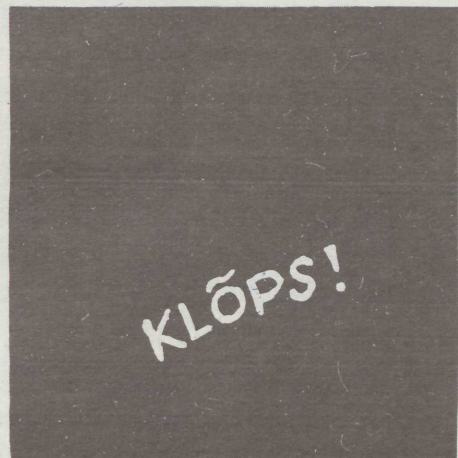
«Kiiremini, kiiremini,» ergutas isa Marki. «Me ei jõua muidu rongi peale.» Täna pidid nad Kloogaranda sõitma ja nüüd sibaski Mark isa käe otsas, katsudes pikemaid samme võtta. Raudtee ülesõidu juures hakkasid kellad firisema ja punased tuled vilkuma. Mark teadis: need annavad autojuhtidele märku, et fõkkepuud varsti alla lastakse. Ta oleks seda heameelega vaatama jäänud, aga isa hoidis tal käest tugevasti kinni ja kiirendas veelgi sammu. Jaamani oli jäänud omajagu maad, kuid rong mürises juba siinsamas. «Jäämegi vist hiljaks,» ähkis isa kellale pilku heites. «See tuleb varem kui ette nähtud.»

Tegelikult jäi isa kell järele ja ta pidi alatasa kiirustama. «Seepärast isa vist ei jõuagi kella parandusse viia, et tal alati nii kiire on,» mõtles Mark.

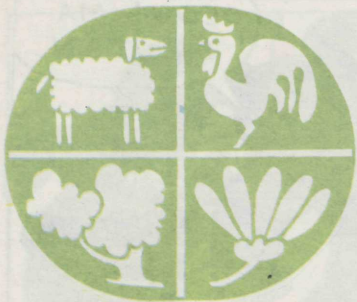
Perrooni otsa juurde jõudnud, haaras isa Margi kaenlasse ja sööstis pikkade sammudega trepist üles. Vastutulevate inimeste vahel põigeldes jooksid nad edasi. Rong andis vilet ja hakkas liikuma. Esiti aeglaselt, siis aga üha kiiremini ja kiiremini. Tagumisel aknal olevalt sildilt jõudis Mark veel lugeda «KL.-RANNA», siis kadus rong jaamahoone varju.

Hingeldades vajus isa pingile, vaatas Margile otsa ja ütles: «Näed, ära läks meie rong.» «Kuidas ta siis meie rong oli!» imestas Mark. «Meid seal peal ju ei ole.»

Illustreerinud HELDUR LARETEI.

loonistanud PRIIT PÄRN

SALUMETS

Kas tead, kuidas nimetatakse sellist metsa, mida pildil näed? Siin kasvavad vaid lehtpuud ja just praegu, maikuus, saab siit korjata esimese kevadise lillekimbu. Lume sulamise järel, aprilli lõpus, oli see vaip sinisekirju, sest siis õitsesid peamiselt sinililled. Paari nädala pärast muutus vaiba värvimuster valge- ja kollasekirjaks. Tooniandjateks said võsaülane ja kollane ülane. Kusagil mai keskpaigas on sinne metsaalune kõige värvikam. Kui puhkevad puud ja põõsad, muutub lillede värvimuster üksluisemaks. Siis õitsevad peamiselt väikeste heledate õitega taimed. Niisugune on näiteks kõigile tuntud maikelluke, mis õitseb juunikuu algul.

Selle lillerõhke metsa nimi on salumets. Lillekülluse põhjustavad salumetsas kehtivad elureeglid. Varakevadised lilled saavad teistest kiiremini tärgata tänu salajasele

toidulaole — maa-alusele jämedale varrele, mis püsib ületalve. Aga õitsemisega kiirustavad nad seepärast, et kuni puud ja põõsad on raagus, jätkub metsa alla külluslikult eredat päikesevalgust. Peagi ronib haljus maapinnalt põõsastele, sealt puulatvadesse ja metsaalune muutub hämaraks. Varakevadised õied kaovad. Miks järjestikku õitsevad üksikud õied enamasti heledat tooni on? Valkjas toon hakkab ju kõige paremini silma metsahämaruses lendlevatele putukatele. Taimedele on aga vaja, et putukad neid tolmeldaksid. Muidu ei saa õitest vilju.

Kuid miks on ikkagi salumetsas lilli rohkem kui teistes metsades? Põhjus peitub mullas. Ei ole ühtegi teist nii viljakat metsamuld kui salumetsa pinnas. Musta mulla kiht on siin kõige paksem. Selle eest hoolitseb tohtu hulk pisiolevusi,

kellest paljusid palja silmaga ei näegi. Õheks kõigile tuttavaks ja silmaga nähtavaks mullaloomaks on vihmauss.

Seda, et salumetsa pinnas on viljakas, näitab ka puude rohkus. Puuliike on siin palju ja nad kasvavad korrüstena. Allpool kasvavad põõsastena pihlakad ja toomingad, nende kohal madalad puud, nagu pärnad ja vahtrad. Kõige üleval laiutavad oma võrsid tammed, saared ja teised võimsad puud. Salumetsas on puuliike nii rikkalikult, et näib, nagu oleksid sattunud parki, mille on rajanud aedniku käed. Ometi on siin kujundajaiks vaid looduse seadused. Puud võitlevad elu hinnaga valguse ja eluruumi pärast. Ülemise puudekorruse vallutavad liigid, mis vajavad elamiseks teistest rohkem valgust. Allkorrusel on aga koha sisse võtnud liigid, mis lepivad ka varjueluga.

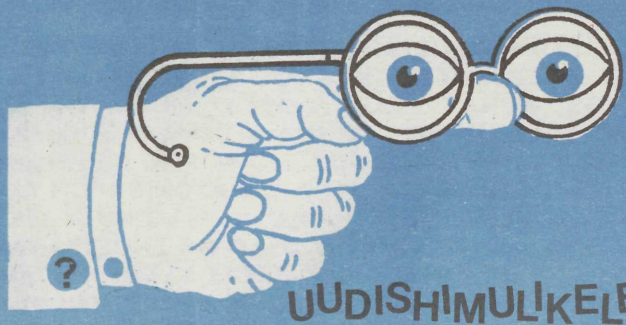

Pildistanud HENDRIK RELVE

Mäletan ühte kevadet, mil elasin mõned nädalad salumetsa serval. Igal päikesetõusul hakkas akna taga laulma nii valjuhäälnel lindude koor, et magada enam kuidagi ei saanud. Rõkkav linnupere eelistab salumetsa teistele paikadele seepärast, et siin leidub mitmekesiseid pesitsusvõimalusi ja külluslikult toitu. Pesapaigaks võib valida põõsaaluse, puuksa või puuõõnsuse. Köhtu saab täita taimede, seemnete ja putukatega.

Salumetsa võiks kutsuda ka lillemetssaks või linnumetsaks. Kui tahad õppida õite järgi eristama taimi või laulu järgi linde, on parim paik selleks salumets. Aga kui sa ei tahagi muud, kui ainult kevadet tervitama minna, siis tead, kuhu oma sammud seada. Salumetsas kohtad sa teda kindlasti!

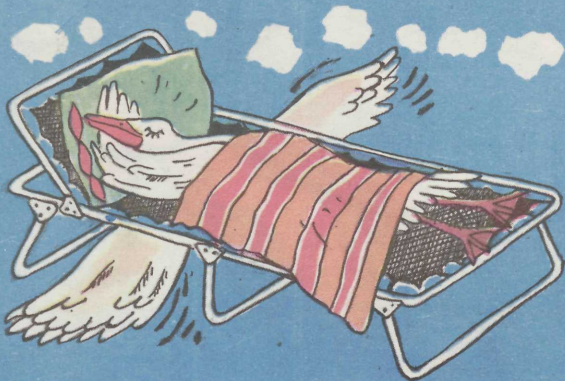
HENDRIK RELVE

UUDISHIMULIKELE

MILLEST TEHAKSE HALVAAD!

Halvaad valmistatakse vahustatud karamellimassist ja peenestatud pähkleist või seemneist. Juurde lisatakse veel vanilliini, kakaod, vitamiine. Halvaa on päritolult idamaine maiustus.

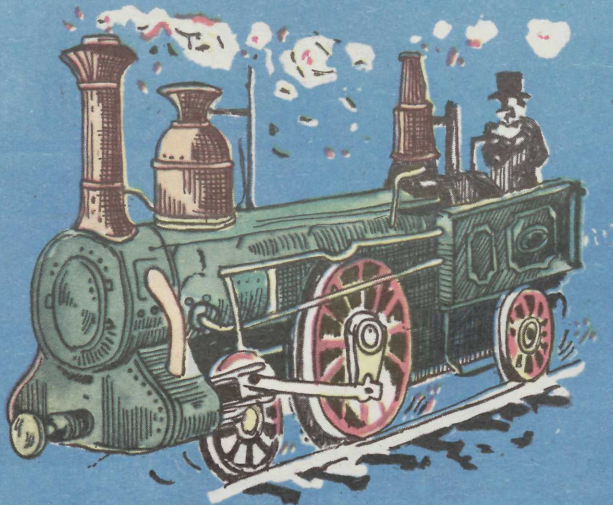

KAS KÖIK ELUSOLENDID MAGAVAD!

Peaaegu kõikidele elusolenditele on uni vajalik. Öhtul voodisse heites anname ajule ja lihastele puhkust. Pärast korralikku und tunneme endid hästi. Loomariigis magatakse mitmeti. Praeguseni ei teata, kas sipelgas magab, kui ta öösel, jalad laiali, oma pesas lamab. Kahlustatakse ka, et mäletsejad loomad saavad vähe magada. Nad peavad öö läbi mäletsema. Mõnedel loomadel puhkab aju osade kaupa. Niimoodi on nad kogu aeg valvel võõraste helide suhtes. Jahimehe jalaaste äratav jänese, kuid tuulekohin mitte. Linnud oskavad magada lennates. Linnuparve keskel lendajad magavad häirimatult.

KAS LOOMAD RÄÄGIVAD!

Loomadel ja lindudel nagu inimestelgi on oma keel. Loomade keelt on väga raske uurida. See sisaldab peale häälsuste veel kas liigutuste, pooside, värvide või lõhnadega edasiandavaid sõnumeid. Kui näiteks tuhkur on sattunud hädaohtu ja tahab, ütleme, tema peale urisevale koerale ütelda: «Ära puutu mind!», siis teeb ta kähisevat häält, ajab küüru selga ja karvad ähvardavalt turri. Lisaks kõigele pritsib veel oma halsunäärmetest vängelt lõhnavat vedelikku, mis peletab eemale kõik lõhnatundlikud olendid. Putukad annavad lõhnade varal sõnumeid edasi koguni kilomeetrite taha. Ohe loomalligi signaale mõistavad tihti ka teistest liikidest loomad. Loomade keel on sageli laemalt arusaadav kui inimkeelne kõne. Ilma keeleta, mis võimaldab üksteist mõista, ei saaks loomad püsida.

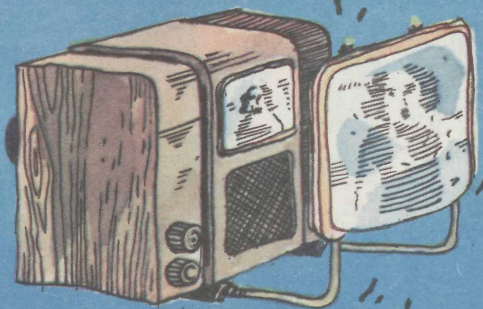
KUS ASUB VANIM METROO!

Inglismaa pealinnas Londonis. Metroo avati siin 9. jaanuaril 1863. aastal. Metroorongi vedas tol ajal auruvedur kiirusega 18 km tunnis. 1890. aastal hakkasid sõitma elektrirongid. 1911. aastal pandi tööle eskalaatorid — liikuvad trepid. Nõukogudemaa esimene metroo alustas tööd 15. mail 1935. aastal Moskvast.

MILLAL OLI ESTI TELEVISIOONIS ESIMENE SAADE!

1955. aasta suvel kerkis Tallinnas raadiomaja kõrvale 192 meetri kõrgune telemast. Sama aasta 19. juulil kell seitse öhtul ilmus ekraanile tabel, et vaatajad saaksid telereid häälestada. Kell pool kaheksa lugesid teadustajad teate Tallinna Televisioonistuudio proovisaadete alguse kohta. Samal päeval näidati veel kinoringvaadet «Nõukogude Eesti» ja mängufilmi «Andruse õnn».

Esialgu toimusid saated ainult laupäeviti ja pühapäeviti, hiljem ka teisipäeviti ja neljapäeviti. Telestuudio asus raadiomajas kuni 1965. aasta 19. juulini. Siis koliti Lomonossovi tänavasse uude telemajja.

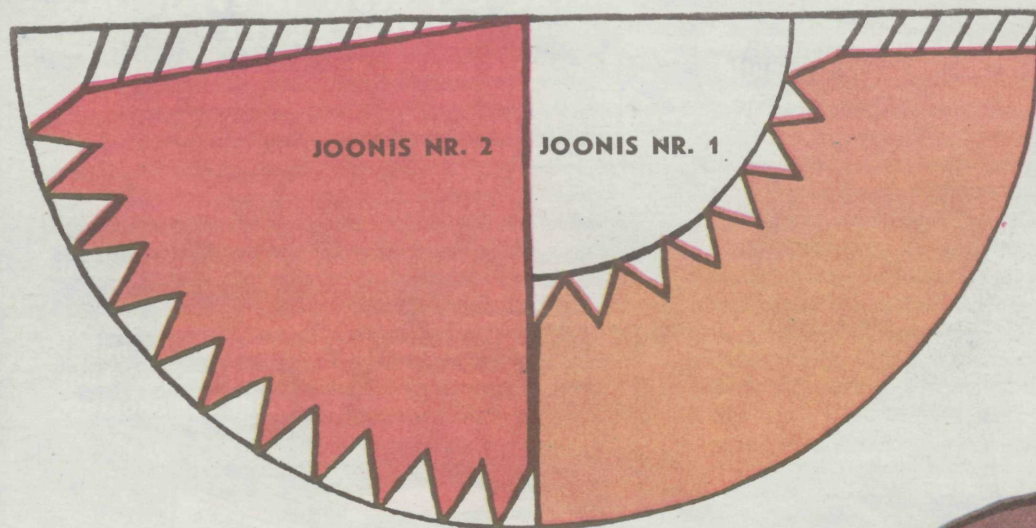

KUS ELAVAD KOTIKUD!

Kotik ehk merikaru on loivaline ja väljanägemiselt hülge moodi. Nende päriskodu on Vaikse ookeani põhjaosas. Kotikud elavad kaldavetes, aga talvitumiseks ja poegade sünnitamiseks võtavad ette pikki rändeid. Nõukogude Liidus elavad kotikud talvituvad Jaapani meres. Poegima lähevad nad Tjuleni ja Komandori saartele, ka mõnele Kuriili saartest.

Kotikud kogunevad suurte hulkadena teatud kindlaidesse paikadesse rannikul, lesilatesse. Lesilates on kotikud haaremiteena. Kahe meetri pikkune ja veerand tonni raskune isasloom kogub enda ümber mitukümmend emast. Neid kaitseb ta teiste isaste eest kiivalt. Emasloomad on isastest mitu korda väiksemad, kaaluvad umbes poolsada kilo.

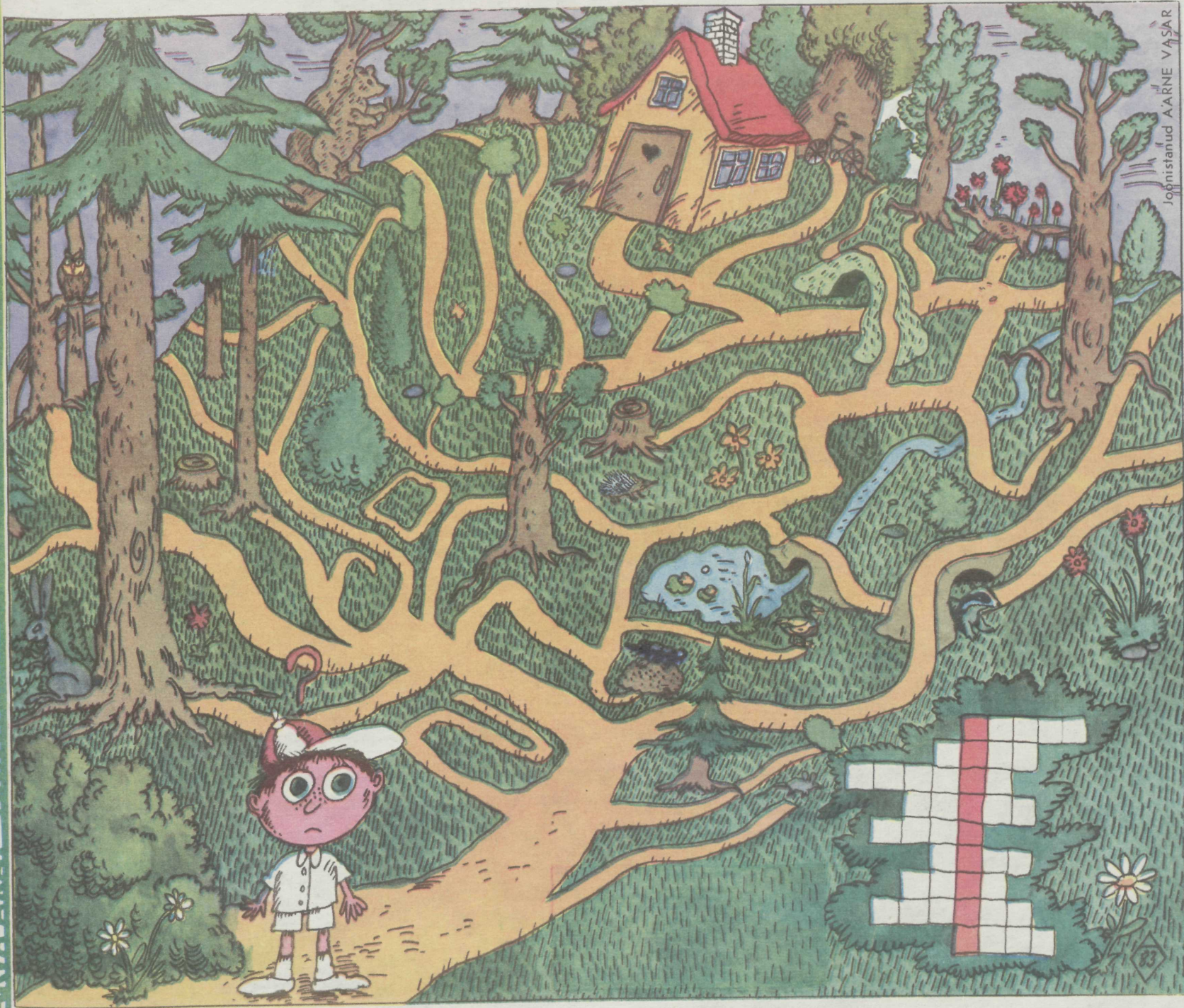
Väärtusliku karusnaha pärast küfiti kotikuid väga palju. Nüüd enam kotikujahti ei peeta.

SELLISE KANAPERE SAAD VALMISTADA TERTETEST MUNAKOOR-
 TEST JA VÄRVILISTEST PABERITEST. ENNE TÕO JUURDE ASUMIST
 RÄÄGI VANEMATEGA, KUNA VAJAD TOOREID MUNE. TERVE
 MUNAKOORE SAAD SIIS, KUI TEED MUNA MÖLEMASSE OTSA
 AUGUD JA MUNA SISUST TÜHJAKS PUHUD. MUNA SISU KASUTAB
 EMA TOIDUVALMISTAMISEKS. KANA JALG TEE JOONIS NR. 1 JA
 KAEL JOONISE NR. 2 JÄRGI. SEEJÄREL LÕIKA NII JALG KUI KAEL
 SAKILISEKS. SIIS KEERA MÖLEMAD KEHAOSAD KOONUSEKS JA
 KLEEBI VIIRUTATUD KOHAST KINNI. NÜÜD KEERA SAKID VÄLJA-
 POOLE JA KLEEBI NENDE ABIL JALG JA KAEL MUNA KÜLGE.
 PEA SAAD TEHA KAHEST VÄIKESEST KETTAST. NENDE KETASTE
 VAHELE KLEEBI NOKK, HARI JA KAEL. SABA TEE KAHEKORDSEST
 PABERIST, MILLE KEHAPPOOLNE SERV JÄTA ALGUL KINNI KLEEPI-
 MATA. SELLE SERVA ABIL KLEEBI SABA MUNAKOORE KÜLGE.
 TIIVAD TEE NIISUGUSED, NAGU SULLE MEELDIB. JÄÄB VEEL
 MUNAKOOR ÄRA VÄRVIDA JA KANA ONGI VALMIS.

Joonistanud LIINA KULLES.

Johannatanud AARNE VASAR

ELKNÜ Keskmittee ja ENSV Pioneeriorganisatsioon Nõukogu lastejakiri «Täheke» nr. 5 1983. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskmittee Kirjastus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 101, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, V. Kotkas, E. Mardi, H. Mänd, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-496, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja A. Jürgens 681-558, sekretär 681-400.

Esikaanel RAIVO JÄRVI joonistus «Varsti saame tunnustused».

Детский журнал ЦК ЛКСМ Эстонии и Совета Пионерской организации Эстонской ССР «Тягаск» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии. Tallinn. 200090. Pärnu maantee, 67-a. Адрес редакции: ЭССР, Tallinn, 200101. Пярю маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 лст. листа. Тираж 75 000. Заказ 1258.

1. AITÄ MIKUL LEIDA ÕIGE TEE MAJA UKSENI.
 2. RUUTUDESSE KIRJUTA MILLISEID LINDE JA LOOMI TA METSAS NÄGI. TEED SEDA ÕIGESTI, SAAD PUNASTEST RUUTUDEST TEADA, MILLEST MIKK UNISTAS VASTUS SAADA «TÄHEKESE» TOIMETUSSE LAHTISEL POSTKAARDIL. TUBLIMATELE VASTAJATELE LOOSIME AUHINNAD

VELLO VINNA pildi «Kevaderaamat» juurde kirjutas luuletuse LEELO TUNGAL.

Kevaditi linna tuleb hiirekõrvul kaski.
 Lõbusaks saab liblikas ja kõbusaks va kasski.
 Lindudele vanu laule äkki tuleb meelde —
 konn neid tõlgib kohmakasse krooksuvasse keelde.

Võta heaks või pane pahaks — mõistab iga kass ju:
 kevadel kõik tunda tahaks erilisi asju.
 Piigad tahaks sitsikleite, poisid tahaks tennist.
 Maja tahaks õiepungi ajada antennist . . .